

Monumentnummer*: 519765

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 06 november 2001
Kadaster deel/nr 82695/90

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Leeuwarden		Leeuwarden		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Kanaalstraat	2			8933 AL	Leeuwarden		
Kanaalstraat	4			8933 AL	Leeuwarden		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Leeuwarden		G				7975	
Leeuwarden		G				7976	

Omschrijving**

Inleiding

BRUGWACHERSWONING, POLITIEBUREAU EN BRANDWEERPOST, gebouwd naar ontwerp van de directeur gemeentewerken W.C.A. Hofkamp in 1906 in eclectische stijl. In feite is de stijl een sterk versoberde versie van de Neo-Hollandse Renaissance, hetgeen tot uiting komt in de van overhoekse pinakels voorziene topgevels, het siermetselwerk boven de ramen en de sierbanden onder de daklijst. Ook het schilderachtige silhouet, dat voor de afbraak van de grootste schoorsteen nog pregnanter was, roept nog herinneringen op aan het 'Oud-Hollands'. Bij de in 1895 gebouwde eerste Kanaalsbrug was geen woning gebouwd, hetgeen zich op den duur als bezwaarlijk voordeed. De brugwachterswoning werd gecombineerd met een politiepost en een bergplaats voor een brandweerwagen en een brancard. Het eerste ontwerp is sterk gebaseerd op politieposten van de gemeente 's-Gravenhage. Het tweede ontwerp is een versoberde versie daarvan en het derde, uitgevoerde ontwerp is uitgebreid met een verhuurbare bovenwoning. In 1933 werd de politiepost opgeheven en verbouwd tot woning voor de wachter van de Oosterbrug. Sinds 1988 is het pand woning en winkel voor een meubelhandelaar.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

EXTERIEUR: BRUGWACHERSWONING ETC. gelegen op een rechthoekig noord-zuid gericht perceel op de hoek van de Zuidergrachtswal en de Kanaalstraat in het verlengde van de Eerste Kanaalsbrug, opgebouwd uit Waalsteen in staand metselverband met zandstenen onderdelen (St. Joire) en belegd met leien. De brugwachterspost is zo gelegen, dat het zowel het Nieuwe Kanaal als de Oosterstadsgracht over een grote lengte zijn te overzien. Ten zuiden, aan de zijde van de Kanaalstraat bevindt zich, gescheiden door een straatje een klein eenlaags bouwdeel, dat met het hoofdpand is verbonden door een gemetselde poort aan de straatzijde en een muur aan de achterzijde. De plattegrond is een samengestelde rechthoek, waarbij op de hoek van de Zuidergrachtswal-Kanaalstraat een vierkante oksel is uitgespaard. Het gedeelte van de brugwachterswoningen telt twee bouwlagen plus kap, het gedeelte van de politiepost heeft een bouwlaag plus kap. De gevels rusten op een uitgemetselde plint met afzaat. Onder de dakgoot bevindt zich een omlopende sierlijst van vlechtwerk in verschillende tinten en formaten, afgewisseld met diamantkoppen. Aan de zijde van de Zuidergracht (noordzijde) bevindt zich een twee traveeën brede schoudergevel met op de begane grond rechthoekige vensters met een ongedeelde schuifruit met daarboven een achtruitsbovenlicht onder hanekammen en op de verdieping dito vensters onder segmentbogen, waarvan de boogvelden gevuld zijn met siermetselwerk. In de geveltop zit een rondboogvenster. De schouders hebben zandstenen aanzetten. De overhoeks uitgemetselde toppinakel is doorspekt en draagt bovenop een zandstenen bol. De licht risalerende schoudergevel aan de oostzijde heeft behoudens een deur, de toegang tot de bovenwoning, een soortgelijke indeling. In de oksel bevindt zich aan de noordzijde de ingang van de benedenwoning, waarnaast een smal rondboogvenster. De overige openingen volgen het voorbeeld van de schoudergevels. Een eenlaags bouwdeel is d.m.v. een poort met rondbogige doorgang met het hoofdvolume verbonden. Hierin waren ondergebracht het zandhok en bergplaatsen voor gemeentewerken en de politie. Het zandhok heeft aan de straatzijde een rondboogvenster, waarboven een bakgoot en een dakschild tussen penanten. De zij- en achtergevels zijn vereenvoudigde versies van de hoofdgevels. Er zijn twee kleine dakkapellen met heksenhoeden.

INTERIEUR: Van de begane grond is de indeling sterk gewijzigd en zijn de plafonds verlaagd. O.a. bleven bewaard een glaspui van de woning naar de thans overdekte binnenplaats en de trappen naar de bovenwoning en de zolder. De trappen hebben bewerkte trappalen met gecanneleerde schachten en hekken met gedraaide houten balusters. De tweede bouwlaag is behoudens de keuken in grotendeels ongerepte staat bewaard gebleven. Te noemen zijn de paneeldeuren in geprofileerde omlijstingen, het getoogde poortje in de gang en de kamers en suite met de oorspronkelijke pui met gerende zijkanten. Ook de dagkanten van de vensters zijn gerend. Zowel voor als achterkamer hebben een Neo-classicistische schoorsteen met zwartmarmeren mantel. In contrast hiermee staan de Art-nouveau plafonds, die versierd zijn met florale elementen en libellen. Beide vertrekken hebben een authentiek ventilatiesysteem met verstelbare roosters voor vloer of plafondventilatie. De derde bouwlaag bevat o.a. enkele authentieke deuren en kapconstructie.

Waardering

Brugwachterswoning van algemeen architectuurhistorisch en cultuurhistorisch belang:

- vanwege het nagenoeg ongerepte exterieur in eclectische stijl;
- vanwege de sobere, maar levendige architectuur dankzij de verspringingen en de bewogen daklijn, versterkt door de decoratief opgevatte schoorstenen;
- vanwege de bewaard gebleven interieuronderdelen in het bijzonder op de verdiepingen;
- vanwege de opvallende oorspronkelijke combinatie van gemeentelijke functies als brugwachterswoning, politiepost, brandweerpost én verhuurbare bovenwoning;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de markante ligging op de hoek van de Zuidergrachtswal en de Kanaalstraat in het verlengde van de Eerste Kanaalsbrug met uitzicht op de vaarwegen: het pand heeft een belangrijke visuele functie als entree van de wijk.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen	Overheidsgebouw	Brandweerpost
Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen	Overheidsgebouw	Politiebureau
Woningen en woningbouwcomplexen	Dienstwoning(K)	Brugwachterswoning(K)
Weg- en waterbouwkundige werken	Brug(C)	Brugwachterswoning (C)
Woningen en woningbouwcomplexen	Dienstwoning(K)	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument